

Leiðbeinandi tilmæli
nr. 1/2011
um áhættustýringu váttryggingafélaga

Gefið út skv. 2. mgr. 8. gr. laga nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með
fjármálastarfsemi.

28. janúar 2011

Efnisyfirlit

Inngangur	2
Leiðbeinandi tilmæli Fjármálaeftirlitsins um áhættustýringu váttryggingafélaga	4
Samhæfð áhættustýring	4
Almennt	4
Umgjörð samhæfðrar áhættustýringar	4
Rekstur áhættustýringar	4
Tilgreining áhættuþátta	5
Orsakir og samhengi áhættu	5
Greining og útreikningur áhættu	5
Áhættustýringarstefna	5
Hámark eigin áhættu	5
Viðbrögð og endurgjöf	6
Eigið áhættu- og gjaldþolsmat (Own Risk and Solvency Assessment, ORSA)	6
Gjaldþol	6
Rekstrarsamfella	6
Stýring einstakra áhættuþátta	7
Stefnumótunaráhætta	7
Váttryggingaáhætta	7
Markaðsáhætta (þ. á m. eigna- og skuldastýring (e. asset-liability management)	9
Mótaðilaáhætta	11
Samþjöppunaráhætta	11
Lausafjáraáhætta	12
Rekstraráhætta	12
Orðsporsáhætta	14
Fylgni milli áhættuþátta	14

Inngangur

Fjármálaeftirlitið gefur hér með út leiðbeinandi tilmæli um áhættustýringu váttryggingafélaga. Tilmælin eru byggð á grunni tilmæla nr. 1/2006 um álagspróf váttryggingafélaga og upplýsingagjöf um áhættustýringu sem falla niður við útgáfu þessara tilmæla.

Eins og breytingin á nafni tilmælanna gefur til kynna eru breyttar áherslur í þeim tilmælum sem nú eru gefin út. Markmið þessara tilmæla er að leiðbeina váttryggingafélögum um bestu framkvæmd áhættustýringar.

Markmið tilmæla nr. 1/2006 var þrjúþætt. Í fyrsta lagi kváðu þau á um staðlað álagspróf Fjármálaeftirlitsins og skiptingu váttryggingafélaga í áhættuflokka eftir niðurstöðu álagsprófsins. Í öðru lagi var tilmælunum ætlað að leiðbeina váttryggingafélagunum um framkvæmd eigin álagsprófa. Í öðru lagi kváðu tilmælin á um almenna upplýsingagjöf til Fjármálaeftirlitsins um áhættustýringu.

Eins og áður segir er meginumfjöllun þessara tilmæla framkvæmd váttryggingafélaganna sjálfra við áhættustýringu. Í kjölfar útgáfu tilmælanna mun Fjármálaeftirlitið gefa út skjalið Verklag Fjármálaeftirlitsins í eftirliti með áhættustýringu váttryggingafélaga, sem verður aðgengilegt á heimasíðu eftirlitsins.

Undirbúningur váttryggingafélaga vegna þessara tilmæla er mikilvægur liður í undirbúningi þeirra fyrir tilskipun 2009/138/EB um stofnun og starfrækslu váttryggingafélaga ([Solvency II tilskipunin](#)) sem taka mun gildi 1. janúar 2013. Gerðar verða ítarlegar kröfur til áhættustýringar og upplýsingagjafar þar að lútandi (sjá greinar 44 og 45). Markmiðið með tilmælunum er því meðal annars að aðstoða váttryggingafélög við undirbúning vegna gildistöku þessara ákvæða.

Við gerð þessara tilmæla var höfð hliðsjón af væntanlegum kröfum til áhættustýringar í Solvency II auk leiðbeinandi tilmæla alþjóðasamstaka eftirlitsaðila á váttryggingamarkaði (International Association of Insurance Supervisors, IAIS) um samhæfða áhættustýringu ([Guidance Paper on Enterprise Risk Management for Capital Adequacy and Solvency Purposes](#)) frá október 2008.

Tilmæli þessi eru tvíþætt. Annars vegar er fjallað um fyrirkomulag samhæfðrar áhættustýringar og hins vegar um stýringu einstakra áhættuþátta. Köflunum um stýringu einstakra áhættuþátta er skipt í almenn markmið annars vegar og viðmiðunarkröfur hins vegar. Kaflarnir um almenn markmið fela í sér leiðbeiningar til stjórnenda um hvernig staðið skuli að mótun stefnu varðandi stýringu einstakra áhættuþátta. Kaflarnir um viðmiðunarkröfur fela í sér þær kröfur sem Fjármálaeftirlitið mun miða við í eftirliti með áhættustýringu váttryggingafélaga. Farið verður yfir með reglulegum hætti hvort váttryggingafélög uppfylli viðmiðunarkröfurnar, t.d. með eftirlitsheimsóknum og skýrslugjöf.

Hafa ber í huga að framkvæmd áhættustýringar samkvæmt þessum tilmælum einskorðast ekki við tiltekna deild eða starfsmenn innan váttryggingafélaga sem falið er sérstaklega það hlutverk að sinna áhættustýringu. Gert er ráð fyrir að áhættustýringu í skilningi tilmælanna sé sinnt af stjórn, framkvæmdastjóra og öllum starfsmönnum. Áhættustýring getur falist í að meta þörf til fjárhagslegs styrks en þarf ekki að einskorðast við það hlutverk.

Í Verklagi Fjármálaeftirlitsins í eftirliti með áhættustýringu váttryggingafélaga, sem gefið verður út í kjölfar þessara tilmæla, er fjallað um eftirlit Fjármálaeftirlitsins með áhættum í starfi váttryggingafélaga. Þar á meðal er kafli um staðlað álagspróf eftirlitsins sem er endurnýjun á álagsprófi sem lýst var í tilmælum nr. 1/2006. Einnig er fjallað um úrvinnsluferfi Fjármálaeftirlitsins og svokallað CAMEL próf. Þessir þrjú þættir mynda svo

forsendur eftirlitsflokunar Fjármálaeftirlitsins á váttryggingafélögum. Flokkunin verður notuð til viðmiðunar í umfangi eftirlits með einstökum váttryggingafélögum. Framkvæmd CAMEL prófsins og eftirlitsflokun Fjármálaeftirlitsins verður nánar lýst í handbók sem gefin er út árlega í tengslum við reglubundin skýrsluskil váttryggingafélaga til eftirlitsins.

Leiðbeinandi tilmæli Fjármálaeftirlitsins um áhættustýringu váttryggingafélaga

Samhæfð áhættustýring

Almennt

1. Starfsemi váttryggingafélaga byggist á því að draga úr og dreifa áhættu vegna ófyrirsjáanlegra fjárhagslegra tjóna sem einstaklingar og fyrirtæki (váttryggingartakar, váttryggðir og tjónþolar) geta orðið fyrir. Því er yfirgripsmikil þekking á tegundum áhættu, einkennum þeirra og tengslum ásamt uppruna áhættu og áhrifum hennar nauðsynleg váttryggingafélögum.
2. Samhæfð áhættustýring (e. enterprise risk management) byggist á því að tilgreina, meta, mæla, stýra og milda áhættu með hliðsjón af starfsemi váttryggingafélags eða samstæðu váttryggingafélags í heild.
3. Samhæfð áhættustýring felur í sér sjálfsmat á öllum fyrirsjáanlegum áhættum. Ákvarðanir varðandi áhættustýringu þurfa að vera samhæfðar til að hámarka hagkvæmni í rekstri og váttryggingavernd váttryggingartaka.
4. Í samhæfðri áhættustýringu felst jöfnum höndum viðvarandi áhættustýring til skemmri tíma og áætlanagerð til lengri tíma. Áhættustýringin skal taka mið af eðli, stærð og margbreytileika í starfseminni (e. nature, scale and complexity).

Umgjörð samhæfðrar áhættustýringar

5. Váttryggingafélag skal tryggja viðeigandi umgjörð samhæfðrar áhættustýringar sem er í samræmi við stærð, eðli og margbreytileika starfseminnar. Umgjörðin skal vera hluti af starfseminni og endurspeglar allar fyrirsjáanlegar áhættur sem váttryggingafélag getur orðið fyrir.
6. Stjórn og framkvæmdastjóri (hér eftir nefndir stjórnendur) bera ábyrgð á umgjörð samhæfðrar áhættustýringar.
7. Umgjörðin skal fela í sér þolmörk á mismunandi tegundum áhættu sem miðast við gjaldþol váttryggingafélagsins og notkun aðferða til mildunar áhættu (e. risk mitigation).

Rekstur áhættustýringar

8. Í váttryggingafélagi skulu vera til staðar innri ferlar og eftirlit sem séu í samræmi við eðli, stærð og margbreytileika starfseminnar.
9. Ljóst skal vera hverjir ábyrgðaraðilar áhættustýringar innan váttryggingafélags eru. Þar sem við á getur slíkt falið í sér skipan áhættustjóra innan félagsins. Starfsmönnum skal vera ljóst hlutverk sitt í áhættustýringu.

10. Koma skal í veg fyrir hagsmunaárekstra vegna áhættustýringar. Í tengslum við innra eftirlit skal fylgjast með þeim hagsmunaárekstrum sem ekki verður komið í veg fyrir. T.d. skulu aðrir en áhættustjóri bera ábyrgð á mælingu árangurs af áhættustýringu.
11. Breytingar á umgjörð áhættustýringar skulu skráðar á viðeigandi hátt, m.a. til að Fjármálaeftirlitið geti sannreynt að umgjörðin þróist í samræmi við breytingar á umhverfi og rekstri váttryggingafélagsins.

Tilgreining áhættuþátta

12. Samhæfð áhættustýring þarf að minnsta kosti að taka til eftirfarandi áhættuþátta:
  - Stefnumótunaráhættu (e. strategic risk)
  - Váttryggingaráhættu (e. underwriting risk)
  - Markaðsáhættu (e. market risk)
  - Mótaðilaáhættu (e. counterparty default risk)
  - Samþjöppunaráhættu (e. concentration risk)
  - Rekstraráhættu (e. operational risk)
  - Lausafjáraáhættu (e. liquidity risk)
  - Orðsporsáhættu (e. reputational risk)
13. Váttryggingafélag sem er hluti af samstæðu þarf að auki að huga að samstæðuáhættu (e. group risk).

Orsakir og samhengi áhættu

14. Váttryggingafélag skal huga að ástæðum og áhrifum áhættuþátta og tengslum á milli þeirra í þeim tilgangi að tilgreina styrkleika og veikleika í rekstri félagsins. Niðurstöður skal nota til að bæta áhættustýringu og breyta skipulagi félagsins þegar þess er þörf.

Greining og útreikningur áhættu

15. Eftirfarandi aðferðir má nota við greiningu og útreikning áhættu:
16. Líkan: Áhrif áhættu skal meta með tölfræðilegum aðferðum eða líkani. Umfang og flækja líkansins skal miðast við meðalhófsreglu, þ.e. taka mið af eðli, stærð og margbreytileika starfseminnar.
17. Álagspróf: Álagspróf má nota til að mæla áhrif tiltekinna atburða á starfsemi váttryggingafélaga eða til að þróa rekstraráætlanir.

Áhættustýringarstefna

18. Váttryggingafélag skal setja sér stefnu varðandi áhættustýringu þar sem útlistað er hvernig félagið stýrir einstökum tegundum áhættu. Stefnan skal taka mið af og lýsa hámarki eigin áhættu, lögbundnu lágmarksgjaldþoli, stýringu fjármuna og aðferðum við að fylgjast með áhættu.

Hámark eigin áhættu

19. Váttryggingafélag skal skilgreina eigin áhættu sem lýsir því hvað félagið þolir og skilgreinir þolmörk fyrir hverja tegund áhættu sem við á í starfsemi félagsins.
20. Þolmörkin skulu byggð á stefnu váttryggingafélagsins og notuð á virkan hátt í umgjörð samhæfðrar áhættustýringar og við mótun áhættustýringarstefnu.

Viðbrögð og endurgjöf

21. Áhættustýring váttryggingafélags skal taka mið af breytingum á ytra umhverfi og innra skipulagi félagsins.
22. Í umgjörð samhæfðrar áhættustýringar skal felast endurgjöf sem byggir á hlutlægu mati. Með endurgjöf er hér til dæmis átt við reglulega endurskoðun þar sem farið er yfir árangur áhættustýringar og hvað betur megi fara. Endurgjöfin gerir félaginu kleift að bregðast tímanlega við breytingum á samsetningu áhættu.

Eigið áhættu- og gjaldþolsmat (Own Risk and Solvency Assessment, ORSA)

23. Váttryggingafélag skal árlega framkvæma eigið áhættu- og gjaldþolsmat sem veitir stjórn og framkvæmdastjóra upplýsingar um virkni áhættustýringar og gjaldþolsstöðu, jafnt núverandi sem líklega framtíðarstöðu.
24. Matið skal taka til allra viðeigandi áhættuþátta félagsins. Matið skal tilgreina samhengið á milli áhættustýringar og magns og gæða fjármuna sem eru til staðar eða þörf er á.
25. Umfang ORSA skal taka mið af eðli, stærð og margbreytileika áhættu váttryggingafélagsins (meðalhófsreglan).
26. Verði verulegar breytingar á áhættusamsetningu váttryggingafélagsins skal framkvæma nýtt mat.
27. Samantekt úr matinu eða eftir atvikum heildarmatið skal send Fjármálaeftirlitinu sem getur ef þörf er á beðið um tilteknar viðbótarupplýsingar. Leiðbeiningar um slíkt verða gefnar í tengslum við reglubundin skýrsluskil.

Gjaldþol

28. Hluti af því mati sem felst í ORSA er að ákvarða heildarfjármagn sem váttryggingafélag þarfnast í rekstri að teknu tilliti til hámarks tekinnar áhættu og rekstraráætlunar. Matið skal jafnframt sýna hvernig kröfum um lágmarksgjaldþol er mætt.
29. Áhættustýring skal miðast við að mæta gildandi kröfum um gjaldþol og lágmarksgjaldþol váttryggingafélags.

Rekstrarsamfella

30. ORSA skal fela í sér greiningu á möguleikum váttryggingafélags til að halda áfram rekstri og þeirri áhættustýringu sem nauðsynleg er í þeim tilgangi. Horft skal til lengri tíma en eingöngu að tryggja lágmarksgjaldþol til næsta árs.
31. Slík greining skal fela í sér spá um fjárhagslega stöðu til framtíðar.
32. Greiningin skal fela í sér áætlanir um nýja starfsemi, nýjar aðferðir eða breytingar í verðlagningu. Einnig skal greiningin fela í sér áætlun um breytingar á ytri þáttum, t.d. hagrænum og lagalegum.
33. Með greiningu á rekstrarsamfellu er váttryggingafélagi kleift að tengja núverandi lágmarksgjaldþol við rekstraráætlun sem auðveldar félaginu að uppfylla kröfurnar til framtíðar.

Stýring einstakra áhættuþátta

Stefnumótunaráhætta

Skilgreining

34. Stefnumótunaráhætta er hættan á að viðskiptalegar ákvarðanir, framkvæmd þeirra eða skortur á viðbrögðum við breytingum í rekstrarumhverfi leiði til rekstrartaps eða lækkunar gjaldþols.

Almenn markmið felast í eftirfarandi:

35. Vátryggingafélag hafi skilgreinda stefnu varðandi stefnumótunaráhættu sem endurspeglast í daglegum, viðskiptalegum og rekstrarlegum ákvörðunum.

Viðmiðunarkröfur

36. Áðurnefnd stefna vátryggingafélagsins skal taka til allrar starfseminnar og skal kynnt með viðeigandi hætti innan félagsins.

37. Upplýsingakerfi skulu styðja við stefnuna.

38. Nýjungar í áætlanagerð og markmiðssetningu skulu vel kynntar, njóta stuðnings í upplýsingatæknikerfum og fjármagn skal vera til staðar til að koma þeim í framkvæmd.

39. Ávallt skal taka tillit til áhættustýringar í áætlanagerð.

40. Áðurnefnd stefna skal fjalla um hvernig mismunandi tegundum áhættu innan félagsins er mætt. Hér er átt við alla áhættuþætti vátryggingafélags, sbr. 12. tölul.

Vátryggingaáhætta

Skilgreining

41. Vátryggingaáhætta er hættan á tapi eða ófyrirséðri hækkun á virði vátryggingaskuldbindinga vegna ófullnægjandi verðlagningar eða mats á vátryggingaskuld. Vátryggingaáhætta skiptist nánar í líf- og skaðatryggingaáhættu sem skiptist frekar í undirflokk.

Almennt

42. Vátryggingaáhættu má stýra með því að marka stefnu varðandi:

- hönnun afurða
- verðlagningu
- sölu
- framlög í vátryggingaskuld
- afgreiðslu tjóna
- endurtryggingavernd

Hönnun afurða og verðlagning

Almenn markmið felast í eftirfarandi:

43. Vátryggingafélag markar sér stefnu varðandi gerð vátryggingarsamninga sem er í samræmi við eðli, stærð og margbreytileika starfseminnar.

Viðmiðunarkröfur

44. Stýring hönnunar og verðlagningar skal fela í sér að nýjar greinar séu greindar á viðeigandi hátt. Sama á við um breytingar á verðlagningu og skilmálum í váttryggingagreinum þar sem þegar eru starfræktar.

SalaAlmenn markmið felast í eftirfarandi:

45. Verklag varðandi áhættumat og töku áhættu í váttryggingarsamningum er viðeigandi.
46. Allir söluaðilar váttryggingarsamninga, hvort sem um er að ræða sölumenn, umboðsmenn eða váttryggingamiðlara, fylgja því verklagi sem váttryggingafélagið hefur ákveðið.

Viðmiðunarkröfur

47. Váttryggingafélagið skal sjá til þess að stefna og verklag varðandi sölu, sér í lagi hvað varðar söfnun gagna, séu notuð af öllum sölu/dreifingaraðilum félagsins.
48. Váttryggingafélag þarf að fylgjast með því að váttryggingamiðlarar og váttryggingaumboðsmenn á vegum félagsins fari að skilgreindu verklagi og stefnu.

VáttryggingaskuldAlmenn markmið felast í eftirfarandi:

49. Viðeigandi mat á váttryggingaskuld á hverjum tíma er nauðsynlegt fyrir virka stýringu á stefnu um váttryggingaáhættu eða fyrir eigna- og skuldastýringu.
50. Stýring váttryggingaskuldar er viðvarandi til að tryggja að skuldbindingum gagnvart váttryggingatökum sé ávallt hægt að mæta.

Viðmiðunarkröfur

51. Tölfræðilegar og bókhaldslegar upplýsingar sem notaðar eru við mat á váttryggingaskuld skulu vera áreiðanlegar, nægjanlegar og viðeigandi.
52. Gögnin skulu vera fullbúin, t.d. þannig að við mat á tjónaskuld liggi fyrir upplýsingar um öll tilkynnt tjón.
53. Allir eiginleikar váttryggingarsamninga skulu koma fram í mati á váttryggingaskuldinni.
54. Reynslan af mati váttryggingaskuldar skal prófuð reglulega (e. back-tested).
55. Ef notuð eru aðkeypt líkön skal ganga úr skugga um að seljandi hafi prófað með fullnægjandi hætti virkni líkansins.
56. Líkön sem hönnuð eru innanhúss skulu prófuð með fullnægjandi hætti.

Afgreiðsla tjóna Almenn markmið felast í eftirfarandi:

57. Tjónastýring kemur í veg fyrir að greiddar séu rangar fjárhæðir og sér til þess að tjónakröfur séu greiddar í samræmi við viðeigandi lagaákvæði og váttryggingarskilmála
58. Tryggt er að til séu innri ferlar sem sjá til þess að tjónakröfur séu afgreiddar innan viðeigandi tíma.
59. Komið er í veg fyrir hagsmunaárekstra við afgreiðslu tjóna.

Viðmiðunarkröfur

60. Vátryggingafélag skal sjá til þess að vátryggingartakar og vátryggðir séu upplýstir um hvernig tilkynna skuli tjón.
61. Sjái vátryggingamiðlari eða annar milligönguaðili um að taka við tjónstilkynningum, skal þeim án tafar komið til vátryggingafélagsins.
62. Reglulega skal fara fram skoðun á útistandandi tjónakröfum.

Endurtryggingar og annar áhættuflutningur vátryggingaáhættu Almenn markmið felast í eftirfarandi:

63. Vátryggingafélög stýra endurtryggingavernd sinni, bæði hvað varðar stefnu um eigin áhættu og varðandi mótaðilaáhættu endurtryggjanda.

Viðmiðunarkröfur

64. Í stýringu endurtryggingaverndar skal felast eftirfarandi;
  - a. Heildarþolmörk félagsins.
  - b. Hámark eigin áhættu.
  - c. Hvaða tegundir endurtryggingaverndar koma til greina, sér í lagi hvað varðar langtímaskuldbindingar.
  - d. Viðbragðsáætlun ef tímabundnar eða varanlegar breytingar verða sem leiða til ósamræmis á milli endurtryggingaverndar og áhættu félagsins.
  - e. Mörk á fjárhæðum og tegundum vátrygginga sem falla með sjálfvirkum hætti undir endurtryggingavernd (treaty samningar).
  - f. Verklag við að stýra, endurmeta og þróa endurtryggingavernd vegna breytinga á áhættusamsetningu vátryggingafélagsins eða vegna breytinga á markaðsaðstæðum.
65. Kjósi vátryggingafélag að nota óhefðbundinn áhættuflutning vátryggingaáhættu (s.s. takmarkaðar endurtryggingar) (alternative risk transfer, ART) skal ennfremur:
  - a. Skilgreina ástæður þess að nota ART.
  - b. Tryggja að ART teljist ekki til hlutar endurtryggjanda í útreikningi lágmarksgjaldþols skv. 32.-33. gr. laga nr. 56/2010 um vátryggingastarfsemi, nema í því felist raunverulegur áhættuflutningur.
  - c. Tilgreina þær áhættur sem ART nær yfir.
  - d. Tryggja að ART nái að fullu yfir þær áhættur sem ætlað er samkvæmt markmiðum félagsins.
  - e. Tilgreina mótaðila og meta áhættu hvers aðila.
  - f. Tilgreina verklag við mat á fyrirkomulaginu sem fara skal fram minnst árlega.

Markaðsáhætta (þ. á m. eigna- og skuldastýring (e. asset-liability management)) Skilgreining

66. Markaðsáhætta er hættan á tapi eða ófyrirséðri breytingu á fjárhagsstöðu, sem stafar af sveiflum á markaðsvirði eigna, skuldbindinga og fjármálagerninga.

Almenn markmið felast í eftirfarandi:

67. Vátryggingafélag mótar stefnu sem gerir því kleift að stýra á skynsaman hátt allri markaðsáhættu, þ.á m. áhættu vegna eigna- og skuldastýringar.
68. Stefnan felur í sér:
  - a. Hvernig markaðsáhætta er mæld.
  - b. Skilgreiningu ábyrgðar starfsmanna vegna markaðsáhættu.
  - c. Verklag við samþykki, útfærslu, eftirfylgni og stýringu fjárfestingarákvarðana.
  - d. Hversu oft og á hvaða formi skuli leggja fram innri skýrslur.

Viðmiðunarkröfur

69. Vátryggingafélag skal setja sér fjárfestingarstefnu sem felur í sér eftirfarandi:
  - a. Markmið um skiptingu fjárfestinga eftir fjárfestingarflokkum.
  - b. Markmið um ávöxtun og ef við á hvernig staðið er að fjárfestingum vegna líftryggingarsamninga með ágóðahlutdeild.
  - c. Skiptingu fjárfestinga á mótaðila, atvinnugrein, landssvæði, tegundir og gjaldmiðla.
  - d. Notkun afleiða sem lið í stýringu eignasafns, eða annarra fjármálagerna með sambærilega eiginleika.
  - e. Leyfðar tegundir fjárfestinga og takmarkanir á fjárfestingarstefnu.
  - f. Aðferðir og viðmiðanir við að greina árangur fjárfestingarstefnu.
  - g. Tiltekna eignaflokka sem eru útilokaðir frá fjárfestingarstefnu eða takmarkaðir, t.d. vegna takmarkaðs seljanleika eða erfiðleika við verðmat.
  - h. Upplýsingar um starfsmenn sem bera ábyrgð á fjárfestingarstefnu.
  - i. Upplýsingagjöf um stöðu eignasafns.
  - j. Kröfur og fyrirkomulag vegna eignastýringar utanaðkomandi aðila.
  - k. Hvernig nýir eignaflokkar eða afleiður eru meðhöndluð.
70. Velji félagið að fjárfesta í afleiðum, eignavörðum verðbréfum (asset-backed securities), skuldabréfavafningum (collateralised debt obligations), vogunarsjóðum (hedge funds) eða sambærilegum fjármálaafurðum, skal fjárfestingarstefnan tilgreina eftirfarandi:
  - a. Markmið og stefnu við notkun slíkra fjárfestinga.
  - b. Mat á verklagi við notkun afurðanna.
  - c. Áhættustýringu vegna notkunar afurðanna.
  - d. Skuldsetningu (e. leverage) vegna fjárfestinganna.
  - e. Afrakstur fjárfestinganna.
  - f. Útreikning á áföllum.
  - g. Við fjárfestingar í vogunarsjóðum skal skilgreina hámark áhættu.
  - h. Mögulegt tap (Value at Risk)
71. Fjárfestingarstefna skal taka tillit til samspils eigna og skuldbindinga.
72. Í stefnu vegna eigna- og skuldastýringar skal koma fram:
  - a. Uppbygging stýringarinnar, þ.á m. til hversu langs tíma horft er.
  - b. Undirliggjandi eignasafn og væntingar um þróun þess.
  - c. Samhengi eigna- og skuldastýringar og fjárfestingarstefnu.
73. Velja skal eignir þannig að lausafjárstaða sé ávallt nógu sterk til að greiða skuldbindingar félagsins sem fyrirsjáanlegt er að greiðist innan skamms tíma.

Mótaðilaáhætta

Skilgreining

74. Mótaðilaáhætta er hættan á tapi eða ófyrirséðri breytingu á fjárhagsstöðu, sem stafar af sveiflum á láns hæfismati (e. rating) mótaðila. Hér fellur einnig undir hætta vegna sveiflna á láns hæfismati útgefanda skuldabréfa (skuldatryggingaálagi) sem fellur undir markaðsáhættu í Solvency II.

Almenn markmið felast í eftirfarandi:

75. Vátryggingafélög marka sér stefnu varðandi skynsama stýringu mótaðilaáhættu.

76. Stefnan felur í sér eftirfarandi:

- a. Viðmiðunargæði og dreifingu mótaðila í samræmi við áhættusamsetningu vátryggingafélagsins.
- b. Eigin mörk félagsins varðandi mótaðila, innri viðskipti, eigna- og starfsgreinaflokka og landssvæði.
- c. Aðferðir við að draga úr áhættu.
- d. Matsaðferðir vegna áhættunnar.
- e. Áhættumælingaraðferðir, ábyrgð starfsmanna og innra eftirlit.

Viðmiðunarkröfur

77. Stefna varðandi stýringu mótaðilaáhættu skal að minnsta kosti taka til:

- a. Matsaðferða
- b. Samþjöppunar
- c. Eftirlits

78. Matsaðferðir skulu:

- a. Tilgreina tegundir og upptök mótaðilaáhættu.
- b. Gera greinarmun á áhættu sem er tekin af ásettu ráði til að ná hagnaði og áhættu sem er afleiðing af óviðráðanlegum þáttum.
- c. Taka tillit til beinnar og óbeinnar áhættu, þ.á m. tilbúinnar áhættu sem er afleiðing af afleiðuviðskiptum.

Samþjöppunaráhætta

Skilgreining

79. Samþjöppunaráhætta tekur til allra áhættuskuldbindinga sem eru nógu stórar til að tap vegna þeirra gæti ógnað gjaldþoli eða fjárhagslegri stöðu vátryggingafélagsins. Fjallað er hér um samþjöppunaráhættu í víðari skilningi en í Solvency II þar sem samþjöppunaráhætta er einn af undirflokkum markaðsáhættu.

Almenn markmið felast í eftirfarandi:

80. Vátryggingafélög setja sér stefnu varðandi skynsama stýringu samþjöppunaráhættu.

81. Stefnan tekur til samþjöppunar í vátryggingastofni, fjárfestingum, endutryggingum sem og til þátta samþjöppunar sem fylgni er á milli.

Viðmiðunarkröfur

82. Skilgreina skal innri mörk sem váttryggingafélag setur með hliðsjón af annarri áhættu þess.
83. Fari samþjöppun yfir innri mörk váttryggingafélags skal fylgst með henni á reglubundinn hátt.
84. Sé áhættan talin óásættanleg skal váttryggingafélagið mæta henni með nauðsynlegum aðgerðum, s.s. breytingum á eignasafni eða váttryggingastofni, með áhættuflutningi, auknu fjármagni eða viðbúnaðaráætlun.

LausafjárahættaSkilgreining

85. Í lausafjárahættu felst hættan á að váttryggingafélag hafi ekki yfir nægum fjármunum að ráða eða geti selt eignir í tæka tíð til að mæta skuldbindingum þegar við á.

Almenn markmið felast í eftirfarandi:

86. Váttryggingafélög setja sér stefnu um skynsama stýringu lausafjárahættu sem:
  - a. Tekur tillit til fjárfestingarstefnu félagsins, váttryggingastofns og tjónastýringar.
  - b. Gerir greinarmun á daglegri stýringu og langtímastýringu.

Viðmiðunarkröfur

87. Verklag váttryggingafélags við lausafjástýringu skal taka mið af því að félagið hafi yfir nægu lausu fé að ráða í daglegum rekstri. Jafnframt skal við áætlanagerð félagsins og við eigna- og skuldastýringu gera ráð fyrir að nægt laust fé sé til staðar til að mæta óvæntum áföllum.
88. Lausafjástýring skal taka mið af með hvaða hætti rekstur váttryggingafélags og utanaðkomandi þættir hafa áhrif á laust fé félagsins í nútíð og í framtíð. Jafnframt skal leggja mat á áhrif nýrrar starfsemi félagsins.
89. Lausafjástýring skal auk þess að taka mið af váttryggingastarfsemi félagsins, taka mið af væntanlegri þróun fjármálamarkaða, hagkerfisins og regluverks.

RekstraráhættaSkilgreining

90. Undir rekstraráhættu fellur áhætta vegna taps af ófullnægjandi eða gölluðum innri kerfum, vegna starfsmanna eða vegna ytri þátta, s.s. lagalegrar áhættu. Fjallað er sérstaklega um stýringu áhættu vegna ófullnægjandi stefnumótunar og orðsporsáhættu í þessum tilmælum.

Almenn markmið felast í eftirfarandi:

91. Stjórnendur váttryggingafélags eru meðvitaðir um helstu rekstraráhættuþætti sem stýra þarf í félaginu og samþykkja og endurskoða reglulega áhættustýringarstefnu félagsins. Stefnan tekur til heildstæðrar skilgreiningar á rekstraráhættu.

92. Stjórnendur váttryggingafélags bera ábyrgð á innleiðingu áhættustýringarstefnu vegna rekstraráhættu. Innleiðingin tekur til allrar starfsemi félagsins og eru allir starfsmenn þess meðvitaðir um hlutverk sitt í stýringu rekstraráhættu.
93. Stjórnendur váttryggingafélags bera ábyrgð á að ráða hæft starfsfólk með nauðsynlega þekkingu og reynslu og sjá til þess að starfsfólki séu skapaðar sem bestar aðstæður til að vinna starf sitt vel af hendi.
94. Váttryggingafélagið leggur mat á alla rekstraráhættu sem felst í starfsemi og kerfum félagsins og rekstraráhættu sem felst í því að hefja nýja tegund starfsemi eða gera breytingu á kerfum félagsins.

Viðmiðunarkröfur

95. Greina þarf bæði innri áhættuþætti (t.d. skipulag félagsins, eðli starfseminnar, mannauð, skipulagsbreytingar og starfsmannaveltu) og ytri áhættuþætti (t.d. breytingar á mörkuðum og tækniþróun) sem geta haft áhrif á starfsemi félagsins. Tilgreina skal þá þætti starfseminnar sem eru næmastir fyrir rekstraráhættu og hversu viðkvæmt félagið er gagnvart þeim þáttum.
96. Til staðar skal vera stefna um stýringu rekstraráhættu. Váttryggingafélag skal reglulega endurskoða stefnu sína og áhættuþol og taka mið af því við skipulag. Til að því markmiði sé náð skulu eftirfarandi þættir vera í stefnu félagsins:
  - a. Skjöluð upplýsingatæknistefna og prófanir á öryggi kerfa, réttmæti gagna, nýjum kerfum og öryggisafritunum. Stefnan skal taka til aðgangs að gögnum og öryggis í samskiptaleiðum. Eftirfylgni við þessa stefnu skal skoðuð reglulega.
  - b. Stefna varðandi útvistun (e. outsourcing) þar sem fram koma nauðsynlegar upplýsingar um útvistunaraðila, auk viðbúnaðaráætlunar. Fram skal koma áætlun um eftirlit með útvistunarþjónustu og hvað gera skal ef nauðsynlegt reynist að segja upp útvistunarsamningi.
  - c. Sérhvert samkomulag um útvistun skal skilgreina og staðfesta með skriflegum samningi, þar sem skyldur beggja aðila koma fram. Gera skal útvistunaraðila grein fyrir að 1. mgr. 9. gr. laga nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi gerir Fjármálaeftirlitinu heimilt að gera vettvangskannanir eða óska upplýsinga hjá útvistunaraðilum.
  - d. Prófuð og uppfærð viðbúnaðaráætlun þar sem fram kemur hvernig váttryggingafélagið getur haldið áfram starfsemi og lágmarkað tjón við alvarlega truflun á rekstri.
  - e. Stefna um ráðningu og þjálfun starfsmanna til að takmarka starfsmannaáhættu.
  - f. Stefna um þjálfun skal taka til allra starfsmanna og stjórnenda váttryggingafélagsins og hafa það að markmiði að auka áhættuvitund á meðal starfsmanna. Sér í lagi skal hafa í huga starfsfólk deilda þar sem hætta er á ytri svikum (t.d. starfsfólk tjónadeildar).
  - g. Verklag til að koma í veg fyrir svik og peningaþvætti.
97. Váttryggingafélag skal sjá til þess að öll viðskiptasambönd séu samþykkt af starfsfólki sem hafa viðeigandi heimildir og að gengið sé frá viðeigandi lagaskjölum áður en viðskiptasamband hefst. Samningar sem eru ekki staðlaðir og viðbótarákvæði í stöðluðum samningum skulu skoðuð af til þess bærnum aðilum.

98. Gæta skal þess að váttryggingaskilmálar séu skýrir og í samræmi við markmið félagsins. Ráðgjöf og sala skal taka mið af hagsmunum viðskiptavina og skal þess gætt að viðskiptavinir skilji þá ráðgjöf sem þeir fá og þekki þá þjónustu sem í boði er og áhættu sem henni fylgir.
99. Váttryggingafélag skal fylgjast með helstu þáttum rekstraráhættu og halda skrá um tap sem orðið hefur vegna rekstraráhættu.

Orðsporsáhætta

Skilgreining

100. Orðsporsáhætta er áhætta vegna þess skaða sem laskað orðspor váttryggingafélags hjá neytendum, mótaðilum, hluthöfum og stjórnvöldum getur valdið félaginu.

Almenn markmið felast í eftirfarandi:

101. Stjórnendur váttryggingafélags eru meðvitaðir um helstu þætti orðsporsáhættu sem félagið getur orðið fyrir og hvernig þeir tengjast öðrum áhættuþáttum félagsins.
102. Stjórnendur váttryggingafélags gefa gaum að þeim þáttum sem áhrif hafa á orðspor félagsins, væntingum neytenda og annarra hagsmunaaðila og næmni markaðarins fyrir löskuðu orðspori.

Viðmiðunarkröfur

103. Til staðar skal vera stefna um stýringu orðsporsáhættu og skulu allir starfsmenn meðvitaðir um þennan áhættuþátt. Fylgjast skal reglulega með helstu þáttum orðsporsáhættu.
104. Til staðar skal vera viðeigandi verklag til að meðhöndla kvartanir og skulu stjórnendur upplýstir um eðli, umfang og fjölda kvartana.
105. Váttryggingafélag skal tilnefna starfsmann sem ber ábyrgð á almannatengslum þess.
106. Til staðar skal vera viðbúnaðaráætlun sem gerir grein fyrir hvernig brugðist skuli við löskuðu orðspori. Viðbúnaðaráætlunin skal endurskoðuð reglulega.
107. Stjórnendur skulu þjálfaðir í samskiptum við fjölmiðla ef bregðast þarf við atvikum sem áhrif geta haft á orðspor félagsins.

Fylgni milli áhættuþátta

108. Stjórnendur þurfa að vera meðvitaðir um fylgni milli áhættuþátta sem áhrif hafa á starfsemi váttryggingafélagsins.
109. Til staðar þarf að vera skipulag sem gerir váttryggingafélagi kleift að meta fylgni milli áhættuþátta.
110. Í eigin áhættu- og gjaldþolsmati félagsins skal gerð grein fyrir hvernig fylgni milli áhættuþátta er mæld.